روزنامه فرهنگی - اجتماعی صبح ایران
صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران
مدیر مسئول: یوسف قوچانی غروی

جام جم

پنجشنبه ۲۵ تیر ۱۴۰۵ | ۱ صفر ۱۴۴۸
۱۲ صفحه روزنامه
سال بیست‌وهفتم | شماره ۷۳۶۹
Thursday | 16 July | 2026

تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰۰ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۴ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰

تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴
چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
شاپا: ISSN1735-3637

پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

سونامی مرگ در اروپا بر اثر گرما

گرمای مرگبار؛ اروپا در دهه گذشته با چه تغییری در میزان تلفات ناشی از گرما مواجه شده است؟

اروپا به‌عنوان پرشتاب‌ترین قاره در حال گرمایش جهان، با بحران فزاینده مرگ‌ومیر ناشی از گرما دست و پنجه نرم می‌کند. داده‌های تازه نشان می‌دهد در چهار سال اخیر، بیش از ۲۰۰ هزار نفر بر اثر موج‌های گرما در این قاره جان خود را از دست داده‌اند. این در حالی است که به گفته کارشناسان، اکثر قریب به اتفاق این مرگ‌ها قابل پیشگیری بوده‌اند.

روند صعودی تلفات در دهه اخیر

تحلیل داده‌های اقلیمی و مرگ‌ومیر نشان می‌دهد که دهه گذشته شاهد افزایش چشمگیر و بی‌سابقه‌ای در دمای تابستان اروپا بوده است. چهار مورد از پنج تابستان بسیار داغ ثبت‌شده در تاریخ این قاره، همگی در دهه اخیر رخ داده‌اند و سال ۲۰۲۲ به‌عنوان مرگبارترین سال از نظر تلفات گرمایی شناخته می‌شود. براساس یک مطالعه جامع در نشریه نیچر، موج‌های گرما در فصول تابستان بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲ با مرگ بیش از ۳۶۸ هزار نفر در ۳۴ کشور اروپایی مرتبط بوده است. در این میان، حدود ۸۹ درصد از جانباختگان افراد بالای ۶۵ سال بوده‌اند که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری شدید جمعیت سالخورده اروپا در برابر تنش گرمایی است.

این آمار هشداردهنده در حالی است که مطالعه دیگری نشان می‌دهد مرگ‌ومیر مرتبط با گرما در منطقه اروپایی سازمان جهانی بهداشت طی دو دهه گذشته حدود ۲۰ درصد افزایش یافته است. آخرین نمونه از این روند نگران‌کننده، موج گرمای بی‌سابقه اواخر ژوئن ۲۰۲۶ بود که باعث بیش از ۱۰ هزار مورد مرگ اضافی در ۲۷ کشور اروپایی شد. کارشناسان شبکه «یورومومو» که زیر نظر مرکز اروپایی کنترل بیماری‌ها و سازمان جهانی بهداشت فعالیت می‌کند، این رقم را «بسیار بالا» و «غیرعادی» برای این موقع از سال توصیف کرده‌اند.

چرا آمار مرگ‌ومیر گرمایی در حال افزایش است؟

سه عامل اصلی در افزایش تلفات گرمایی در اروپا نقش دارند. عامل اول، تغییرات اقلیمی و افزایش دمای مرکب است. اروپا با سرعتی دو برابر میانگین جهانی در حال گرم شدن است. افزایش دما تنها بخشی از ماجراست. رطوبت هوا که توانایی بدن برای خنک‌شدن از طریق تعریق را کاهش می‌دهد، نقش کلیدی در تشدید خطر دارد. مطالعات نشان داده که شاخص ترکیبی دما و رطوبت با سرعت بیشتری نسبت به دمای خشک در حال افزایش است. علاوه بر این، وقوع موج‌های گرمای مرکب (روز و شب) که فرصت بهبودی و استراحت شبانه را از بدن می‌گیرد، خطر مرگ را به‌شدت افزایش می‌دهد. این پدیده برای سالمندان، که توانایی کمتری در تنظیم دمای بدن دارند، بیش از دو برابر خطرناک‌تر از گرمای فقط روزانه است.

برش

سونامی رسیده است

داده‌های دهه اخیر تصویری شفاف از یک واقعیت تلخ ارائه می‌دهند: گرما دیگر یک تهدید آینده نیست، بلکه یک قاتل خاموش و حاضر در اروپاست. افزایش بی‌سابقه دما و تلفات انسانی، زنگ خطری جدی برای دولت‌ها و جوامع اروپایی به صدا درآورده است. گرچه اقداماتی مانند برنامه‌های مقابله با گرما و توسعه زیرساخت‌ها تأثیر مثبتی داشته‌اند اما سرعت تغییرات اقلیمی به گونه‌ای است که این اقدامات را به چالش می‌کشد. کارشناسان هشدار می‌دهند که حتی با کاهش ۵۰ درصدی خطر نسبی گرما از طریق سازگاری فیزیولوژیک، این میزان برای جبران افزایش تلفات ناشی از تغییرات اقلیمی کافی نخواهد بود. آینده اروپا تا حد زیادی به سرعت و شدت اقدامات برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های مقاوم در برابر گرما وابسته است.

نتیجه شمار افراد آسیب‌پذیر در برابر گرما را افزایش داده است. تخمین زده می‌شود که حدود ۲۱/۴ درصد از جمعیت اروپا در خانه‌هایی زندگی می‌کنند که در تابستان به‌خوبی خنک نمی‌شوند و این موضوع برای افراد مسن که اغلب دارای بیماری‌های زمینه‌ای هستند، می‌تواند کشنده باشد.

نفس کشیدن در جزیره گرما

تمرکز جمعیت در شهرها و پدیده جزیره گرمایی شهری، که در آن ساختمان‌ها و آسفالت حرارت را جذب و دوباره منتشر می‌کنند، شدت تنش گرمایی را در مناطق شهری تشدید می‌کند. تعداد شب‌های گرمسیری (با دمای بالای ۲۰ درجه سانتی‌گراد) که مانع از خنک‌شدن طبیعی بدن می‌شود، در حال افزایش است.

برنامه‌های عملی مقابله با گرما

با وجود این روند نگران‌کننده، کارشناسان تأکید می‌کنند که بیشتر این مرگ‌ها قابل پیشگیری هستند و راهکارهای مؤثری برای مقابله با آن وجود دارد. مهم‌ترین ابزار برای کاهش تلفات، اجرای برنامه‌های جامع مقابله با گرماست. این برنامه‌ها شامل سیستم‌های هشدار زودهنگام، اطلاع‌رسانی به مردم، ایجاد مراکز خنک‌سازی عمومی و ارائه خدمات ویژه به گروه‌های پرخطر مانند سالمندان و بیماران می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهد اجرای این برنامه‌ها می‌تواند مرگ‌ومیر ناشی از گرمای شدید را تا ۲۵/۲ درصد کاهش دهد. در حال حاضر، ۲۱ کشور از میان ۳۸ کشور اروپایی چنین برنامه‌هایی را اجرا کرده‌اند اما نیاز به توسعه، ارزیابی و یکپارچه‌سازی بیشتر آنها احساس می‌شود.

توسعه زیرساخت‌های شهری مقاوم به گرما

بهبود عایق‌بندی ساختمان‌ها و دسترسی به سیستم‌های سرمایشی کارآمد، نقشی حیاتی دارد. با این حال، افزایش استفاده از تهویه مطبوع بدون تأمین انرژی پاک، خود به چالش زیست‌محیطی جدیدی تبدیل می‌شود. یک مطالعه نشان می‌دهد که با افزایش تولید ناخالص داخلی سرانه، توانایی جوامع برای تحمل دمای بالاتر افزایش می‌یابد که عمدتا به دلیل بهبود زیرساخت‌ها و توانایی تأمین سیستم‌های سرمایشی است.

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۲:۱۰	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۱۹
غروب آفتاب: ۱۹:۲۰	اذان صبح فردا: ۰۳:۱۹
اذان مغرب: ۱۹:۴۱	طلوع خورشید فردا: ۰۵:۰۱

امروز در تاریخ

■ روز بهزیستی و تامین اجتماعی

حکمت

امام علی(ع): هر که دینش را از کتاب خدا و سنت پیامبرش(ص) برگیرد، از کوه‌ها استوارتر است./ تحف‌العقول

واحه

در چشم دیگران منشین در کنار من
ما را در این مقایسه بی‌آبرو مکن/ فاضل نظری

شمیم رحمت

■ پیامبر اکرم(ص): همنشینی با دانشمندان، سبب زیادی خرد است./ کنزالعمال

مشق عشق

■ شهید اکبر منصوری: خداوند کسانی را که در راهش مثل کوه محکم و استوار جنگ می‌کنند و کشته می‌شوند، دوست می‌دارد.

یادداشت

احمد میراحسان | نویسنده و پژوهشگر

فضاحت صلح‌طلبی تحریفگران قرآن

حمله وقیحانه به مواضع امام بنیانگذار خمینی عزیز، امام خامنه‌ای شهید بزرگوار و رهبر معظم معزز، به بهانه و پوشش مخالفت با نگاه حکیمانه و شجاعانه و عقلایی آقا سیدعلی آقای خمینی دامت برکاته از یک مرض مزمن غرب‌پرستی و بی‌خویشی منفور ریشه می‌گیرد و ادامه دارد و بهانه‌ای شده برای تحریف اصول نگرش انقلاب اسلامی.

اینان چه می‌گویند؟ دروغی به اسم مخالفت ملی با مذاکره و صلح!!!

اما نه دو امام بزرگوار و نه هیچ مؤمن عاقلی به طور کلی با مذاکره و صلح با دشمن مخالف نبوده است بلکه با صلح به عنوان تسلیم و مذاکره همچون یک گیم فریب برای کشتار یا حراج کیان ایران و اسلام مخالف بوده و این موضوع قرآن حکیم است و به تبع آن، موضع امام علی علیه‌السلام و به تبع قرآن و عترت و عقل و عبودیت حق، موضع امام خمینی بزرگ و امام خامنه‌ای شهید!

درخصوص قصاص از قاتلان هم در دفاع از کرامت ملت ایران که امام بزرگوارش را به قتل رسانده‌اند و پس از شهادت ائمه معصومین علیهم‌السلام، بزرگ‌ترین و بی‌آزرم‌ترین جنایت بی‌بدیل و تجاوز بی‌شرفانه را به حق ذاتی یک امت ـ ملت روا داشته‌اند، باید عمیق و وسیع از ماجرای کنونی ایران سخن گفت.

امام‌کشی هیچ ربطی به کشتن یک رئیس جمهور و شاه و امیر ندارد. برای شیعیان امام بر حق، متقی و جانشین حجت غایب خدا در زمین (عج)، اصلا قابل مقایسه با کشتن یک رهبر هرچند عزیز در میان ملل دیگر نیست. این قتل با سیاه‌ترین خاطره جنایت علیه خدا و کفر محارب و همه عالم غیب ربط دارد. و همواره این خون به خون تازه عاشورا می‌پیوندد و ناتوانی از قصاص، خود نشانی از سقوط امت است و با چنگ و دندان قاتل وحشی باید مجازات گردد.

این یک تکلیف خاص و بی‌مانند به‌شمار می‌آید. این انقلاب نه پشیزی به غربگرایان نفوذکرده بدهکار است و نه برای‌شان ارزش قائل است. اینان نامحرم و اجنبی نسبت به مردم ایران بوده‌اند.

متن کامل

پیشخوان

سفری به دنیای کشف

«لذت علم»؛ چرا علم تنها مجموعه‌ای از آزمایش‌ها نیست

نویسنده: جیم الخلیلی
مترجم: ماندانا فرهادیان
نشر: نیلوفر
سال انتشار: ۱۴۰۴

کتاب «لذت علم» نوشته جیم الخلیلی، فیزیکدان و مروج برجسته علم، تلاشی موفق برای پاسخ به این پرسش است که چرا علم تنها مجموعه‌ای از فرمول‌ها و آزمایش‌ها نیست، بلکه یکی از لذت‌بخش‌ترین دستاوردهای ذهن انسان به شمار می‌آید. الخلیلی در این اثر با زبانی روان و به دور از پیچیدگی‌های رایج متون علمی، خواننده را به سفری در دنیای کشف، کنجکاوی و تفکر انتقادی می‌برد. نویسنده در طول کتاب نشان می‌دهد که پیشرفت‌های علمی نتیجه سال‌ها پرسشگری، آزمون و خطا و اصلاح مداوم ایده‌ها هستند. او با روایت داستان زندگی دانشمندان، از چهره‌های کلاسیک گرفته تا پژوهشگران معاصر، توضیح می‌دهد که علم نه بر پایه قطعیت، بلکه براساس شواهد و آمادگی برای تغییر دیدگاه‌ها شکل گرفته است. همین ویژگی، از نگاه الخلیلی، مهم‌ترین نقطه قوت علم محسوب می‌شود. یکی از جذاب‌ترین جنبه‌های کتاب، تأکید بر نقش علم در زندگی روزمره است. نویسنده یادآوری می‌کند که فناوری‌های مدرن، پزشکی، ارتباطات و بسیاری از امکاناتی که امروز بدیهی به نظر می‌رسند، حاصل قرن‌ها تلاش علمی هستند. او همچنین به چالش‌های عصر حاضر، از تغییرات اقلیمی گرفته تا هوش مصنوعی، اشاره می‌کند و معتقد است که تنها با تکیه بر روش علمی می‌توان راه‌حل‌های قابل اعتماد برای این مسائل پیدا کرد.

درجهت عکس

عکس: علیرضا معصومی/ ایسنا

تهران در تنور گرما

همزمان با صدور هشدار زرد هواشناسی درباره استقرار الگوی تابستانه و ماندگاری هوای گرم در تهران، دمای پایتخت در روزهای آینده تا ۴۱ درجه سانتی‌گراد افزایش می‌یابد؛ شرایطی که علاوه بر تشدید گرمای فوق‌العاده و افزایش مصرف آب و برق، با وزش باد شدید و گرد و خاک در برخی مناطق استان همراه خواهد بود.

جهان

بولدوزر روی خرافه

■ مقام‌های عراقی در ادامه کارزار مقابله با فعالیت‌های غیرقانونی، خانه‌ای را که برای جادو، رمالی و خرافه‌گرایی مورد استفاده قرار می‌گرفت، تخریب کردند.

کیوآرکد را اسکن کنید

ورزش

خواب ایستاده سرباز!

■ ویدئویی از یک رژه نظامی در تایلند که سربازی را در حال خوابیدن به‌صورت ایستاده نشان می‌دهد، در شبکه‌های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است.

کیوآرکد را اسکن کنید

واژگونی مرگبار

■ درپی واژگونی یک قایق تفریحی در آب‌های خلیج سان‌فرانسیسکو و در نزدیکی جزیره آلکاتراز، یک نفر جان باخت و سه نفر مفقود شدند.

کیوآرکد را اسکن کنید

حادثه

فروش دایناسور!

■ یکی از بزرگ‌ترین نمونه‌های تی‌رکس کشف شده در حراجی ساتبیز نیویورک به قیمت ۵۰/۱ میلیون دلار فروخته شد.

کیوآرکد را اسکن کنید

جهان

دوردنیا

مصرف مشکل‌ساز خبر

آیا واقعا ۴۰ درصد مردم از دنبال‌کردن اخبار اجتناب می‌کنند؟

در سال‌های اخیر، بسیاری از افراد گزارش می‌دهند که صبح‌ها دیگر تلفن همراه خود را برای بررسی اخبار باز نمی‌کنند. نه به این دلیل که اتفاقی رخ نمی‌دهد، بلکه برعکس، چون هر روز رویدادهای بسیار زیادی روی می‌دهد. آنها این احساس را شبیه ایستادن زیر آبشاری از اخبار منفی توصیف می‌کنند. این تجربه اکنون به یک پدیده جهانی تبدیل شده است.

براساس گزارش سال ۲۰۲۵ مؤسسه رویترز، حدود ۶۹ درصد کانادایی‌ها گاهی از اخبار دوری می‌کنند. در سطح جهان نیز حدود ۴۰ درصد مردم اعلام کرده‌اند که به‌طور مکرر یا گاه‌به‌گاه از پیگیری اخبار اجتناب می‌کنند که این بالاترین میزان ثبت‌شده تاکنون است. افراد دلایل مشابهی برای این رفتار بیان می‌کنند: اخبار باعث بدخلقی می‌شود، احساس فشار و آشفتگی ایجاد می‌کند و این حس را به وجود می‌آورد که هیچ اقدامی برای تغییر شرایط نمی‌توان انجام داد.

ریشه‌های تکاملی خستگی خبری

از دیدگاه روان‌شناسی، این خستگی خبری نشانه تنبلی، ضعف یا کاهش علاقه اجتماعی نیست؛ بلکه واکنشی طبیعی از سوی مغز انسان به محیطی است که برای آن طراحی نشده است. هزاران سال پیش، مغز انسان برای یک هدف اصلی تکامل یافت: زنده ماندن. انسان‌هایی که به صداهای مشکوک، خطرها و تهدیدها بیشتر توجه می‌کردند، شانس بیشتری برای بقا داشتند. به همین دلیل، مغز ما به‌طور طبیعی نسبت به اطلاعات منفی حساس‌تر است.

روان‌شناسان این پدیده را «سوگیری منفی» می‌نامند. تحقیقات متعدد نشان داده‌اند که انسان‌ها اطلاعات منفی را سریع‌تر تشخیص می‌دهند، اهمیت بیشتری به آن می‌دهند و مدت طولانی‌تری به خاطر می‌سپارند. در گذشته، تهدیدها معمولا محدود و محلی بودند؛ مانند خشکسالی، بیماری یا دشمنان نزدیک اما امروز، همان مغز قدیمی باید هر روز با حجم عظیمی از اطلاعات جهانی روبه‌رو شود: جنگ در کشوری دور، بحران اقتصادی، بلایای طبیعی و حوادث خشونت‌آمیز، آن هم در عرض چند ساعت.

واکنش فیزیولوژیک به اخبار منفی

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که حتی یک کلمه منفی در تیترهای خبری می‌تواند احتمال کلیک کاربران را افزایش دهد، در حالی که واژه‌های مثبت معمولا اثر معکوس دارند. جالب‌تر این‌که، بدن انسان حتی پیش از آن‌که مغز آگاهانه درباره اهمیت یک خبر تصمیم بگیرد، به اخبار منفی واکنش نشان می‌دهد. این واکنش سریع، نشان‌دهنده عمق نفوذ اخبار منفی در سیستم عصبی ماست که ریشه در مکانیسم‌های بقای باستانی دارد.

برخی پژوهشگران وضعیتی به نام «مصرف مشکل‌ساز اخبار» را مطرح کرده‌اند؛ الگویی که در آن افراد بیش از حد درگیر اخبار می‌شوند و این موضوع زندگی روزمره و سلامت روان آنها را مختل می‌کند. این مسأله برای گروه‌های اقلیت و مهاجران ممکن است شدیدتر باشد، زیرا اخبار مربوط به تبعیض، درگیری یا مشکلات کشور مبدأ آنها فشار روانی بیشتری ایجاد می‌کند.

راهکارهایی برای مصرف متعادل اخبار

با این حال، راه‌حل قطع کامل اخبار نیست. جوامع دموکراتیک به شهروندانی آگاه نیاز دارند. مشکل اصلی نه وجود اخبار، بلکه نحوه مصرف آن است. کارشناسان پیشنهادهای کاربردی برای مدیریت این چالش ارائه داده‌اند. زمان معینی در روز را به دنبال کردن اخبار اختصاص دهید، نه این‌که به‌طور مداوم در معرض جریان خبری باشید. به‌جای حجم زیاد اطلاعات پراکنده، از منابع دقیق و عمیق استفاده کنید.